

№ 1-3
(1537-1539)

Березень
2021

АРХІТЕКТУРА БУДІВНИЦТВО

Співпраця

РНСУ ТА КНУБА НАЛАГОДИЛИ СПІВРОБІТНИЦТВО

Рада національних спільнот України (РНСУ) є одним із основних національно-культурних об'єднань України. Вона об'єднує 67 національностей у понад 350 організаціях. Створена рада для того, щоб кожна етнічна спільнота могла вільно розвивати свою самобутність, відчуваючи одночасно себе причетною до великої української нації! Об'єднання активно діє для зміцнення братерства між народами, проводить величезну кількість національних свят, конференцій, форумів, круглих столів, виставок, концертів, розвиваючи культуру представників різних національностей, мов, культур, територій...

У лютому 2021 року представники Ради національних спільнот України (РНСУ) зустрілися з керівництвом Київського національного університету будівництва та архітектури (КНУБА).

У зустрічі взяли участь Голова Ради національних спільнот України, Заслужений діяч культури України, Посол Миру Ашот Аванесян, Перший заступник Голови РНСУ – Емір Валеев, Президент Грузинсько-українського культурно-мистецького центру – Зурабі Мікава, Надзвичайний і Повноважний Посол України – Ігор Дір, Перший проректор КНУБА, Доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України – Денис Чернишев та виконуючий обов'язки Директора відокремленого структурного підрозділу «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва та архітектури», кандидат технічних наук – Олексій Петроченко.

Був підписаний Договір про співпрацю між Радою національних спільнот України та Київським національним університетом будівництва та архітектури. Від імені КНУБА його підписав перший проректор університету Денис Олегович Чернишев.

У положенні Договору вказується про дотримання консолідації зусиль, спрямованих на гармонізацію міжнародних відносин, збереження міжнародної злагоди в суспільстві, розвиток української громадянської нації, її культури і тра-

дицій, збереження та захист культурної, мовної, етнічної та релігійної самобутності корінних народів та національних меншин України в рамках існуючих можливостей у науковій, освітній, культурній, інформаційній сферах суспільного життя.

Голова Ради національних спільнот України Ашот Аванесян і виконуючий обов'язки директора ВСП «Інститут інноваційної освіти КНУБА», кандидат технічних наук Олексій Петроченко обговорили співпрацю між Радою та Інститутом інноваційної освіти – відокремленим структурним підрозділом одного із провідних закладів вищої освіти в Україні. Було обговорено можливості обміну інформацією і досвідом у сфері освітніх та культурних проектів, порушено низку актуальних питань, щодо освіти корінних народів і національних меншин України. Крім того, сторони розповіли про досвід впровадження освітніх проектів у дистанційному та змішаному форматах навчання та ін.

За багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів та плідну науково-педагогічну діяльність, розвиток освіти і багатонаціональної української культури, збереження національного миру і злагоди у суспільстві та високий професіоналізм медалями Ради національних спільнот України «30 років руху національних спільнот України» були нагороджені **Ректор Київського національного університету будівництва та архітектури, Доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, Лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки (2008 р.), освіти (2013 р.) – Петро Мусійович Куліков.** Нагороду отримали: **Перший проректор, Доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України Денис Олегович Чернишев** та виконуючий обов'язки директора ВСП «Інститут інноваційної освіти КНУБА», кандидат технічних наук **Олексій Вячеславович Петроченко.**

Використано частково дані з інформаційно-аналітичної газети РНСУ

УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ РОБОТОЮ УНІВЕРСИТЕТУ ЗДІЙСНЮЄ ПРОРЕКТОР ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ ШКУРАТОВ

Недавно фронт науки КНУБА очолив 35-річний проректор доктор економічних наук, професор **Олексій Іванович Шкуратов.**

Його трудовий шлях спочатку був пов'язаний з Таврійським державним агротехнологічним університетом. Він працював на наукових посадах, пройшовши шлях від молодшого наукового співробітника до старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії, завідувача відділу та заступника директора наукової установи системи галузевої академії наук.

У 2016 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю «Економіка природокористування та

Професорсько-викладацький склад Київського національного університету будівництва і архітектури постійно поповнюється молодими вченими-українцями: енергійними, амбіційними й повними рішучості змінити життя держави на краще.

охорони навколишнього середовища». В 2019 році став одним наймолодших професорів за спеціальністю «Економіка» в Україні. Автор понад 150 наукових та науково-методичних праць, зокрема 8 монографій, 65 статей у наукових фахових виданнях, 11 статей у виданнях, що індексуються Scopus та Web of Sciences. Лауреат премії Президента України для молодих вчених (2017 р.). Іменний стипендіат Верховної ради України для найталановитіших молодих вчених (2018 р., 2019 р.)...

Цього ж року був призначений завідувачем кафедри управління територіями ВСП «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»...

Науковій роботі в КНУБА завжди надавали великого значення, тому що наука – рушійна сила, яка не лише поведе Україну до наукового лідерства в світі, але створить мережу молодих українців, які зможуть поділитися своїм досвідом, реалізувати спільні ініціативи між Європою та Україною та ін.

Орієнтири для наукової роботи на найближчий час визначені.

«Архітектура і Будівництво»

Нагороди

НОВИХ НАУКОВИХ ДОСЯГНЕНЬ!

За розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02 грудня 2020 р. № 1523-р, «Про присудження Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій» 45 українським науковцям присуджено Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій.

За роботу «Нові технології підготовки води для використання її сільським населенням та підприємствами агропромислового комплексу» нагороди присуджені 6 вченим українських навчальних закладів, науково-виробничих підприємств, науково-дослідних інститутів тощо. У 2020 році розмір Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій становить 200 тис. гривень кожна.

Серед них представники Київського національного університету будівництва і архітектури, Національного університету водного господарства та природокористування, Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук, державної установи «Інститут громадського здоров'я імені О. М. Марзєєва Національної академії медичних наук України», Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук (2).

23 лютого 2021 року в КНУБА відбулась урочиста церемонія нагородження лауреатів Премії Кабінету Міністрів України.

Міністр освіти і науки **Сергій Шкарлет** вручив високу нагороду за названу наукову роботу

професору кафедри «Водопостачання та водовідведення» університету **Тетяні Петрівні Хомуцькій.**

Презентація

УКРАЇНСЬКІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ЗНАЙОМЛЯТЬСЯ З ІНТЕРАКТИВНИМ ОБЛАДНАННЯМ PROMETHEAN

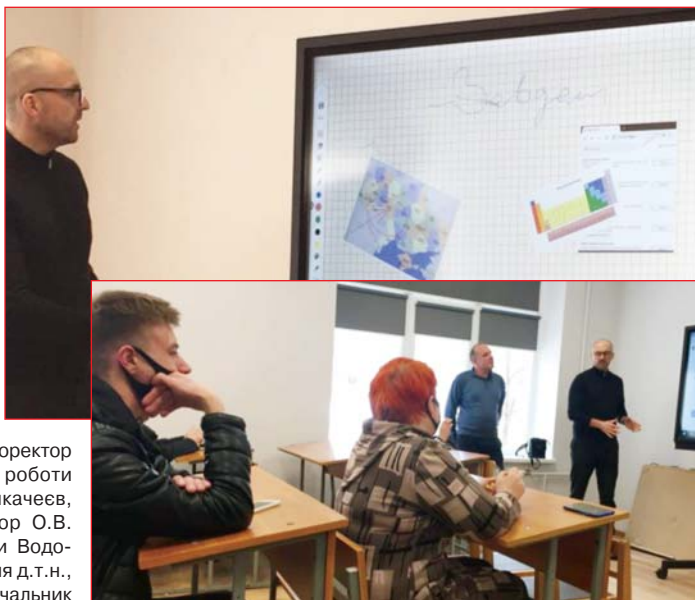
Компанія Promethean від світового лідера у Великобританії спеціалізується на розробці інноваційних продуктів і технологій для освіти, прагнучи на практиці втілити в життя концепцію передового цифрового навчального середовища XXI століття. Компанія розробляє разом з викладачами вищих навчальних закладів актуальні рішення для освіти та прискорюючи впровадження цифрового обладнання в освітній процес. Інтерактивні панелі та дошки допомагають по-новому поглянути на звичне навчання, підвищують продуктивність самого процесу навчання студентів...

Про презентацію інтерактивних дисплеїв для освіти від компанії B2B Solutions Promethean розповідає заступник декана з навчально-виховної роботи ФІСЕ **Наталія Чепурна**:

Третього лютого 2021 року на факультеті інженерних систем та екології (ФІСЕ) відбулася презентація найсучаснішого освітнього інтерактивного обладнання – інтерактивної панелі від Promethean. Її презентували в оновленому міжфакультетному мультимедійному класі ауд. 271.

Презентацію відвідали проректор з навчально-методичної роботи д.т.н., професор Г.М. Тонкачев, декан ФІСЕ д.т.н., професор О.В. Приймак, завідувач кафедри Водопостачання та водовідведення д.т.н., професор В.П. Хоружий, начальник відділу моніторингу якості підготовки фахівців к.т.н., доцент О.В. Зоря та викладачі факультету.

Представники офіційного представництва бренду Promethean в Україні – компанії B2B Solutions Promethean розповіли про можливості інтерактивної панелі та продемонстрували можливість створення презентації для навчального процесу.

Викладачі ФІСЕ були приємно вражені можливостями даного обладнання, яке спрямоване на розширення можливостей навчального процесу, щоб по-новому поглянути на звичне навчання як спрямоване реалізувати всі освітні завдання. Наприкінці презентації представники команди Promethean люб'язно надали змогу усім бажаючим особисто попрацювати на інтерактивній панелі.

Молодіжні проекти

ВІТАЄМО ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ

Газета «Архітектура і Будівництво» приєднується до вітань переможців вищівського та регіонального етапів Всеукраїнського конкурсу програми «Кращий студент України». Конкурс стартував в листопаді з нагоди Міжнародного дня студента. Кожен бажаючий міг випробувати себе та стати кращим серед кращих.

тяна – студентка Будівельного факультету;

- **Кращий студент – спортсмен України – Даун Олексій** – студент Факультету автоматизації і інформаційних технологій;
- **Кращий студент – громадський діяч України – Приходько Артем** – студент Факультету автоматизації і інформаційних технологій;
- **Кращий студент-аналітик України – Самков Іван** – студент Факультету автоматизації і інформаційних технологій;
- **Кращий студент-науковець України – Горбаченко Анна** – студентка Факультету урбаністики і просторового планування;
- **Кращий студент-програміст України – Гриневич Дмитро** – студент Факультету автоматизації і інформаційних технологій;
- **Кращий студент-профспілковий активіст України – Голуб Поліна** – студентка Будівельного факультету;

Цей конкурс проводить традиційно Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Студентська республіка», зареєстрована Мінюстом України ще 2006 року. Сам конкурс «Кращий студент України» проводиться за організаційної підтримки Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та Міністерства освіти і науки України.

До речі, до найбільш резонансних проектів молодіжної громадської організації «Студентська республіка» відносяться: циклічна щорічна програма «Студентська республіка», «Кращий студент України», «Зимова Студреспубліка», «Новий старт», «Антикорупційний молодіжний старт».

«Кращий студент України» – це не лише програма, об'єднуюча найкращу молодь нашої держави, вона дає можливість кожному проявити свої знання й таланти, взявши участь у 10 номінаціях.

Про результати конкурсу газеті розповідає Голова комісії КНУБА вищівського етапу Всеукраїнського конкурсу «Кращий студент України» **Наталія Бурдейна**.

– Вітаємо студентів Київського національного університету будівництва і архітектури, які перемогли у вищівському етапі Всеукраїнського конкурсу програми «Кращий студент України» та стали учасниками регіонального етапу конкурсу в наступних номінаціях:

- **Кращий студент України (комплексна характеристика) – Панкова Те-**

- **Кращий студент-дизайнер України – Школюберда Аніта** – студентка Архітектурного факультету. Переможці університетського етапу конкурсу будуть нагороджені грошовою премією. Бажаємо нашим студентам творчої наснаги і перемоги на Всеукраїнському фінальному етапі конкурсу «Кращий студент України», яка відбуватиметься на загальноукраїнському рівні, трохи згодом.

Використано інформацію сайту КНУБА

Публікації

МІЖНАРОДНІ ЖУРНАЛИ КНУБА

Київський національний університет будівництва і архітектури шостий рік поспіль видає міжнародні наукові журнали:

- «Підводні технології: промислова та цивільна інженерія» (www.uvtech.at.ua, <http://library.knuba.edu.ua/node/28>),
- «Transfer of Innovative Technologies» (<http://tit.knuba.edu.ua>, <http://library.knuba.edu.ua/node/48>),

зареєстровані в Мінюсті України, ISSN(p), ISSN(e), DOI, НБУВ, МОНУ.

Журнали відповідають: Постанові КМУ № 167 від 6.03.2019 р., п.11 про обов'язковість публікації «не менше однієї статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача». Отже, публікації вважаються закордонними.

Співзасновниками є університети: Jiangsu University of Science and Technology (China), Fachhochschule Dortmund (Germany), Astana IT University (Kazakhstan). Свідцтво про державну реєстрацію КВ № 24366-14206P від 13.02.2020 р.

Індекуються в наукометричних базах: Google Academy <http://scholar.google.com.ua>, CrossRef <https://www.crossref.org>, Index Copernicus www.journals.indexcopernicus.com, Ulrichs Web <http://ulrichsweb.serialsolutions.com>, Web IPBIS <http://irbis-nbuv.gov.ua>.

Приймаються статті: англ. мовою, 8–12 стор., анотації 1800 знаків, джерел на менше 20 (у т.ч. посилання на ПТ і ТІТ), 2 зовнішні рецензії.

До редакції передають:

- 1) рукопис мовою оригіналу,
- 2) офіційно заверений переклад, «Документи»).

На сайтах журналів є: Вказівки для авторів, Приклади оформлення у word, Зміст журналів (для посилання та підтримки імпаکت-фактору).

Е-mail для листування: ПТ (uvtech@ukr.net), ТІТ (tit.edit@ukr.net).

Головний редактор **М.К. Сукач** msukach@ua.fm, +380956297417

ВИСТАВКА УПЦ НА ЧЕШЬ 150-ЛІТТЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКІЙ ЛАВРІ

До 150-річчя від Дня народження видатної української письменниці, поетеси, перекладачки, фольклористи та культурної діячки Лесі Українки, 25 лютого 2021 року, з благословення ректора Київської духовної академії і семінарії єпископа Білогородського Сильвестра, в Церковно-археологічному музеї Академії відбулося відкриття тематичної виставки, що присвячена Лесі Українці «Того великого вогню і смерть не погасила!».

Виставка організована Синодальним відділом Української Православної Церкви «Місія Церква і культура» та Київською духовною академією і семінарією. Зокрема, на виставці представлені прижиттєві видання Лесі Українки, поетичні збірки початку ХХ сторіччя з її творами, старі листівки та портрет письменниці знаменитого художника Михайла Жука, а також інші експонати, що розповідають про життєвий і творчий шлях відомої української діячки.

Експонати виставки сформовані на основі фондів Церковно-археоло-

гічного музею Академії, музею Української Православної Церкви «Православна Україна» та приватних зібрань краєзнавців Тараса Максимюка та Анатолія Дроздовського.

Спілка православних журналістів

Портрет Лесі Українки авторства знаменитого українського художника Михайла Жука

Виставки

МУЗЕЙ, ЯК «СКАРБНИЦЯ» ЛЮДСЬКОЇ ПАМ'ЯТІ

Кожний музей має свою філософію, свою ідею. Наш музей спроможний поступово фіксувати процес народження традицій розвитку освіти і науки, посилення їх впливу на свідомість молодого покоління та хід формування самої історії будівництва в Україні.

В музеї зберігаються для прийдешніх поколінь документи, матеріали, фотографії та особисті речі, пам'ятні знаки, подарунки – усе те, що дозволяє доторкнутися душею до живої історії.

На сьогодні музейна концепція, яка спрямована на змістовну участь відвідувачів музею – студентів, викладачів, співробітників КНУБА, партнерів, місцевої громади тощо, знаходиться в стадії становлення.

У центрі нашої уваги – людина, обдарована творча особистість. Ми прагнемо сформуванню у свого відвідувача усвідомлення бути не тільки «споживачем» або об'єктом впливу, але й вносити свій особистий внесок в організацію наукових конференцій, семінарів, шкіл, тощо і культурологічних заходів – художніх виставок, освітніх програм, творчих, поетичних або музичних зустрічей, тощо, тобто залучатися до процесу осмислення та актуалізації наукової та культурної спадщини.

В музеї приходять випускники різних поколінь і епох – це вже стало традицією. Вони збираються своїми групами, розповідають про свої здобутки та діляться спогадами про студентське життя.

Щорічні лекції-екскурсії для студентів 1 і 2 курсів не тільки знайомлять студентів з історією КНУБА, а й в нинішні часи тотальної комп'ютеризації надають можливість побачити вживу художні роботи, які є чудовим прикладом поєднання таланту і досвіду для майбутніх поколінь.

Так, відвідування 12.02.2021 р. музею студентами 1 курсу факультету інженерних систем та технологій (БЦІ 18) та 18.02.21 р. екологами ФІСЕ є яскравим тому прикладом.

Ми запрошуємо всіх бажаючих відвідати наш музей, а також відкрити для себе чарівний мир живопису пані О.Д. Пилипчук – доцента кафедри рисунку і живопису архітектурного факультету.

Н. Водзінська,
директор музею КНУБА

Вітаємо з 85-річчям з дня народження

ТРОФІМОВИЧА ВОЛОДИМИРА ВОЛОДИМИРОВИЧА

Трофімович Володимир Володимирович (нар.1936) – кандидат технічних наук, професор. Близько чверті століття очолював кафедру охорони праці і навколишнього середовища (1989–2013), лауреат премії академіка Буднікова.

У 1958 р. закінчив Київський інженерно-будівельний інститут. Працював на військовому будівництві (1958–1960) і в НДІ санітарної техніки та обладнання будинків і споруд (1960–1978). З 1978 р. працює в КНУБА доцентом кафедри теплогазопостачання і вентиляції, деканом санітарно-технічного університету (період з 1983 до 2002 р.), завідувачем кафедри охорони праці та навколишнього середовища.

У 1967 році захистив кандидатську дисертацію. Вчене звання професора присвоєно в 1996 р. Напрямок наукової діяльності – аеродинаміка вентиляції, дослідження і розробка генераторів

теплоти, захист атмосфери, системи управління навколишнім середовищем, концепція сталого розвитку. Підготував 6 кандидатів наук. Автор 127 наукових і методичних праць, серед них авторські свідоцтва, посібники. Основні праці: «Основи екології» (1996), «Техноекологія» (2004), «Екологія людини» (2004), підручник «Інженерна екологія» (2006), «Основи еко токсикології» (2008) Відзначений трьома державними нагородами, Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, Почесною грамотою Київського міського голови, знаком «Відмінник освіти України».

Кафедра охорони праці і навколишнього середовища

Студенти під час відвідування музею КНУБА

Небесна сотня СТРИБОК У ВІЧНІСТЬ...

Біля корпусу архітектурного факультету нашого університету сім років стоїть пам'ятник загиблого на Майдані в Києві Сашку Плиханову, колишньому студенту Групи АРХ 53-А – активісту Євромайдану. Цей період – один з найтрагічніших подій в історії незалежності України – жорстокий розстріл активістів Революції Гідності, неозброєних людей, яких пізніше назвали Небесною Сотнею.

Події 18–20 лютого 2014 року називають найдраматичнішими: на вулицях Інститутській, Грушевського, Кріпосний пров. та ін. снайпери цілими днями розстрілювали майданівців...

Крім пам'ятника Сашку біля архітектурного корпусу нашого КНУБА, є ще місце в центрі Києва, біля Будинку офіцерів, де теж стоїть пам'ятник незабутнім Героям Небесної Сотні. «Архітектура і Будівництво» традиційно в ці дні їде по місцях трагічних подій, щоб покласти квіти і вшанувати пам'ять загиблих.

Тут, в Маріїнському парку, біля дороги, стоїть гранітний пам'ятник. Крім імені Саші Плиханова, вигравірувані імена героїв, які загинули безпосередньо поряд з будівлею Будинку офіцерів і тіла яких знайшли там: Сергія Дідича, коменданта Майдану, Володимира Кіщука, Сергія Шаповала та Ігоря Сердюка. Останні двоє – активіст Самооборони Майдану та прапорonosець 9-й сотні Самооборони. Трьом активістам було по 45 років, одному – 58, а нашому Сашку Плиханову через місяць мало

виповнитися тільки 23. Всі вони загинули 18 лютого 2014 року.

Трохи про Сашку Плиханова. Він народився й виріс в Києві – на Подолі. Його батьки мають російське, українське та польське коріння. У 1998 році пішов у перший клас Київської гімназії № 19. У 2009 році вступає на архітектурний факультет Київського національного університету будівництва і архітектури. Під час навчання в університеті захопився скульптурою.

З дитинства юнак займався греблем і айкідом, пізніше захопився велоспортом. У 2013 році Саша взяв участь у веломарафоні «Львівська двохсотка», 200 км по Львівській області. З 2014 року, веломарафон присвячується його пам'яті. Проводиться він щорічно, в травні. Також парубок захоплювався танцями. У вільний час Саша конструював (наприклад, власноруч збирав двигун Стірлінга), ще займався розробкою енергозберігаючих технологій майбутнього...

Тепер про найтрагічніші спогади, про які редакції вдалося дізнатися.

Про них розповідає сестра Саші. «18 лютого, близько 15.00-ї дня Сашко вийшов з дому, через три години зателефонував, щоб попередити близьких, що з ним все в порядку й години через дві він буде вдома.

Саме в цей час розгорталися найзапекліші бої в центрі Києва між повсталими людьми і силовими підрозділами бійців, підконтрольними владі. На вулицях горіли покривки, в центрі міста

були споруджені барикади, за ними стояли намети...

О 20.00 вечора мама, щось відчувачи серцем, набрала номер сина. На дзвінок відповів волонтер, який в цей час виносив хлопця з-під куль. Мужчина встиг сказати, що Сашко в тяжкому стані і вони несуть його до Будинку Профспілок».

Трохи пізніше на місце подій прибули лікарі й відвезли смертельно пораненого від пострілу снайпера студента в міську лікарню № 17. Сюди і приїхали його мама і сестра.

«Деякий час медики боролися за його життя, але після операції пояснили нам: поранення Саші несумісне з життям. Врятувати його неможливо...» Ще деталь. Рівно через день після загибелі Олександра Плиханова мав отримати диплом бакалавра в нашому університеті...

... Дуже боляче писати спогади про молодих, передчасно померлих, яким би ще жити і жити... Сім років минуло, як немає Саші, але друзі, одногрупники, викладачі нашого КНУБА його пам'ятають. Вічна пам'ять!

І.Геращенко,
(витримки та фото з нашої газети «А+Б», Квітень, 2019 р.)

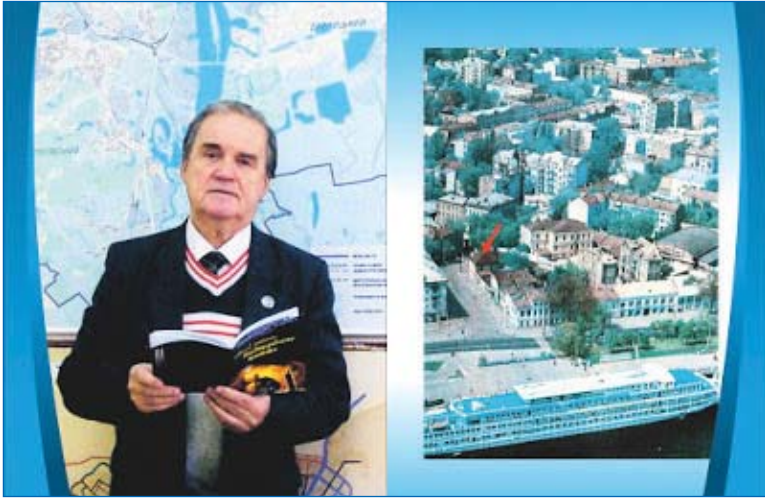

До 85-річчя від дня народження

ЄВГЕН РЕЙЦЕН. ВСЕ ЦЕ ПРО НЬОГО

Про ювілей Євгена Олександровича Рейцена, професора КНУБА, проблеміста, поета знали багато людей. Але дуже приємно, що про нього не забула і Центральна бібліотека ім. О.Новікова-Прибоя Солом'янського району Києва, тобто бібліотека нашого району, де знаходиться Київський національний університет будівництва і архітектури – місце, якому вчений віддав ціле життя.

«Архітектура і Будівництво» пропонує читачам ознайомитися з матеріалом про Євгена Олександровича.

«Напередодні свого ювілею до бібліотеки завітав Євген Олександрович Рейцен – дуже цікава, неординарна, відома людина нашого району, міста, України – відомий вчений і гросмейстер зі світовим званням. Завжди поряд з ним дружина Наталя Миколаївна Кучеренко. Вона і колега, і помічниця, також захоплюється шахами, співає.

Євген Олександрович згадував цікаві події свого життя, участь у шахових змаганнях в різних країнах, своє становлення як поета, читав свої вірші. Подарував бібліотеці відеофільм, книжку В.Шевченка «Надшерблене життя» про свій запорізький родовід. На пам'ять про зустріч підписав свою поетичну збірку «Будівничі», присвячену 90-річчю КНУБА.

Народився Є.О.Рейцен в Києві на Подолі. Член-кореспондент інженерної академії України. Кандидат технічних наук. Професор кафедри міського будівництва Київського національного університету будівництва і архітектури. Ветеран навчального закладу. Має знак пошани КНУБА. Відмінник освіти України. В університеті пройшов шлях від

ми організації дорожнього руху в містах. Є автором 300 наукових праць, 75 науково-методичних робіт. Як вчений, вніс вагомий внесок в розвиток транспортних систем міст України.

Євген Олександрович – віце-президент поетичного клубу «Стих і я» в КНУБА. Опублікував більше 300 віршів і пісень. Видав поетичну збірку «Поетичний зошит» зі 100 творів, яка на Міжнародному конкурсі ім. М.Утриска отримала диплом 3 ступеня. В 2015 році – «Будівничі», присвячує книжку 85-річчю КІСІ.

З 1963 року входив до складу Республіканської комісії з шахових композицій, з 1996 року – президент комісії, яку очолював до 2010 року. Був головним редактором журналу «Проблеміст України». До 2010 року був представником України у Постійній комісії ФІДЕ з шахових композицій. У складі збірної команди країни двічі ставав срібним призером чемпіонатів світу.

Тренував збірну команду України з розв'язування шахових композицій. Євген Рейцен перший в Києві отримав зван-

студента до професора: поступив в 1953 році, в 1963-будував нові корпуси, потім викладав на кафедрі. Займався і працював в галузі міського транспорту, розробляв, проектував комплексні схе-

ня гросмейстера, заслуженого майстра спорту України з шахових композицій, судді національної і міжнародної категорії з шахової композиції у 2007 році.

«Многогранником» назвав Євгена Олександровича його колега і друг С.А. Ваксман Тому що ця людина є не тільки великим спеціалістом і вченим в сфері транспортних систем, він – талановитий поет, справжній знавець Києва (учасник красензнавчого клубу «Кияни»), грає на гітарі, піаніно, шаховий композитор з гросмейстерським званням, а головне – справжній вірний товариш. До 70-річчя колега по університету Малиновський В. намалював портрет вченого з гітарою.

Бажаємо ювіляру ще багато активних і творчих років на ниві освіти, шахів і поезії. Міцного імунітету, наснаги, натхнення для здійснення своїх планів і бажань. Солом'янчанам є підстава пишатися нашим сучасником земляком – непересічною, яскравою особистістю, життя якої варто наслідувати нашій молоді.

Співробітники ЦБС Солом'янського району міста Києва

150 років з дня народження поетеси

МАЛОВІДОМІ ФАКТИ ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ. «Я В СЕРЦІ МАЮ ТЕ, ЩО НЕ ВМИРАЄ...»

25 лютого ц.р. не тільки Україна, але, напевно, півсвіту вшанували найвідомішу українку – з приводу 150-річчя з дня її народження. Богом і недугою було відміряно сорок два роки Ларисі Косач, відомої всім під псевдонімом Леся Українка – першої української модерністки та громадської діячки.

Про невідомі факти з біографії Лесі Українки розповідає читачам сьогодні «Архітектура і Будівництво».

Чи відомо вам, що поетеса знала більше 500 народних пісень, прекрасно грала на роялі, малювала картини? Свою відому «Лісову пісню» вона написала за 12 днів, а поему «Одержима» – за одну ніч. Саме Лесі Українці ми завдячуємо появі в українській мові слів «промінь» і «напровесні».

1. Перші півроку життя Леся провела з батьком – у Ольги Косач після народження доньки розвинулася анемія і вона поїхала лікуватися в Європу. Петро Косач на цей час узяв відпустку і цілком зосередився на опіці над старшим сином Михайлом та Лесею, фактично, врятувавши її від смерті.

2. У Лесі та Михайла був особливий духовний зв'язок. Їх в родині навіть називали спільним іменем Мишелосіє. Також Лесею часто називали Зезя, Зезька – за назвою сорту кукурудзи «зезя японіка» (тонка, як стеблина), бо вона була тоненька і тендітна, як стебло кукурудзи. В Колодяжному, де пройшло дитинство і юність поетки, вона товаришувала з сільськими дітьми, зустрічала череду, купалася в озері, потайки бігала до лісу, заступалася за селян, якщо худоба чинила шкоду.

3. З дитинства була допитливою. Читати навчилася в 4 роки, у 5 почала писати драматичні твори, в шість – майстерно вишивала. У 9 років написала перший вірш «Надія» під враженням від засудження тітки Елі (батькової сестри Олени Косач) на заслання до Сибіру за участь у замаху на шефа жандармів Дренгельна. У 12 років переклала Гоголівські «Вечори на хуторі біля Диканьки».

4. Дядько Лесі – публіцист, фольклорист і письменник Михайло Драгоманов. Один з організаторів "Старої громади", який останні роки життя жив в еміграції в Європі. Підписував свої твори псевдонімом "Українець". Саме це стало другою частиною псевдоніма самої Лесі.

5. Крутий поворот у житті Лесі стався теж у дитинстві, коли їй ще не виповнилося й десяти. Допитлива, винятково обдарована дівчинка взяла участь у обряді Водохреща на річці Стир. Якоїсь миті під тягарем натовпу крига на річці почала непомітно просідати, і вода, що виступила з ополонки, залила ноги тим, хто стояв найближче. Леся виявилася в щільному натовпі мов у пастці. Врешті-решт її ваяники так укрилися кригою, що почали нагадувати поліна. А ноги буквально вмерзли в них... і діагноз на все життя...

6. Так почалася її довічна трагедія – туберкульоз кісток і суглобів, який згодом у 28-річному віці перейшов і на легені. Леся важкими кроками рушила своїм життєвим шляхом у болісній боротьбі за право бачити сонце й вдихати повітря нового дня. З цієї страшною недугою вона боролася довгі три десятиліття, аж поки хвороба, неначе невблаганна гільйотина, не розрубала ліній життя. Усе гірке існування її фізичного тіла можна визначити як нескінченну низку тяжких операцій та виснажливих лікувальних процедур. Але на тлі цієї надлюдської боротьби неімовірно міцний дух і незламна воля дали дівчині змогу здобути крила для здійснення неможливого.

7. Могла стати першою в Україні жінкою-композитором, мала абсолютний слух і надзвичайний хист до музики. У 5 років почала грати на роялі і написала власну музичну п'єсу. Грала вчила спочатку батькова сестра, Олександра

Колодяжне. Селище на Волині, де пройшло дитинство Лесі Українки. Її будинок. Тут тепер літературно-меморіальний музей.

Косач-Шимановська, потім – перша дружина Миколи Лисенка Ольга о'Коннор. Але хрест на кар'єрі поставила хвороба – після чергового загострення у Лесі було видалено частину вражених хворобою кісток і дівчинка кілька місяців провела в гіпсі.

Також Леся прекрасно малювала, зокрема й морські пейзажі, деякий час брала уроки у Київській рисувальній школі Олександра Мурашка. Її називали першою жінкою-мариністкою в українському мистецтві. На жаль, збереглася лише одна картина Лесі Українки олійними фарбами.

8. Родина Косачів належала до аристократії, але при цьому всіляко підкреслювала свою українськість. Усі змалечку розмовляли українською, діти носили народні строї. У Києві початку XX століття, коли після вбивства

Олександра II почався період реакції, таких родин лишилося тільки три на всю столицю: Лисенки, Старицькі і Косачі. До речі, у 1903 році в Полтаві на відкритті пам'ятника Котляревському, де зібралася видатні письменники та громадські діячі, мама Лесі Українки, Олена Пчілка проігнорувала заборону виступати українською і звернулася до присутніх рідною мовою.

9. Не менш важливим чинником розвитку було й домашнє середовище: тут мовби саме повітря було насичене творчістю талановитих інтелектуалів. У домі часто збиралися тільки всебічно обдаровані особистості – письменники, художники, музиканти, учені. Не піддалися чарівному впливові блискучих думок інтелектуальної еліти було просто неможливо...

Розвитку талантів сприяли численні літературні, театральні, музичні вечори, які нерідко переростали в кумедні домашні концерти. Читання вголос – чудодійна практика, забута в новому тисячолітті.

10. Дослідники біографії Лесі Українки запевняють, що найбільшу любов свого життя вона зустріла під час ліку-

вання в Ялті. У 1897 році вона знайомиться з революціонером з Мінська Сергієм Мержинським, який в Ялті лікував туберкульоз легенів. Але Мержинський був одружений і сприймав Лесю як друга. Втім, це не завадило Українці віддано і до кінця життя його любити.

Коли їй стало відомо, що Мержинському зовсім погано, вона не боячись, поїхала до нього в Мінськ, щоб наостанок попрощатися. За ніч, біля ліжка лежачого Мержинського, Леся Українка написала поему "Одержима".

11. Чоловік Лесі Українки Климент Квітка був молодшим від неї на 9 років і теж хворів туберкульозом. Довгий час Леся жила з ним «цивільним шлюбом» – повінчалися вони тільки в 1907 році, під тиском родини. В останні роки підтримувала чоловіка, заробляючи на життя та лікування перекладами та приватними уроками.

12. Климент Квітка пережив Лесю на 40 років, присвятивши життя збереженню її пам'яті. Вони зблизилися на ґрунті захоплення фольклором, разом бували у фольклорних експедиціях. Сама Леся Українка знала більше 500 народних пісень, і їхнє знайомство почалося з пропозиції записати ці пісні. Пізніше Лариса Косач-Квітка дала 300 рублів на організацію фольклорної експедиції Філарета Колеси, в ході якої були здійснені унікальні записи на воскових валіках виступів кобзарів. На одному з таких валіків Климент Квітка записав голос Лесі Українки – цей валік зберігся до нашого часу.

13. Письменниця однією з перших почала писати в новому, європейському, стилі модернізму. Вона відійшла від народництва, захоплення шароварщиною, і почала наближати літературу до зразків європейської. Стала піднімати сюжети з грецької міфології, переосмислювати теми європейського фольклору, вплітаючи туди історії, актуальні для українців. Багато з її творів стали класичним зразком модерністської літератури...

14. Пам'ятники Лесі Українці є в Києві, Луцьку, Ковелі, Новограді-Волинському, а також в Торонто, Клівленді, Батумі, Саскатуні, Телаві та багатьох інших містах світу. За значний внесок Лесі Українки в українську літературу її ім'ям у 1970 році назвали астероїд – «2616 Леся».

І.Герасченкова, за матеріалами книжок та літературно-меморіального музею поетеси

В цій кімнаті проходили музичні вечори родини Косачів.

Музей Булгакова в двадцятці кращих літературних музеїв світу КИЇВ У ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ М. БУЛГАКОВА

Розташований музей великого Майстра, як відомо багатьом шанувальникам творчості Михайла Булгакова, в будинку № 13 на легендарному Андріївському узвозі. Він – єдиний на землі музей, який існує завдяки скромності і старомодній любові директора Кончаківського, який розповідає про все дуже просто. Він служив цьому Дому (1989–2009) двадцять років і подарував музею все, що було подаровано особисто йому тими, хто пам'ятав і любив Михайла Булгакова. Парадоксально, але факт: незважаючи на величезну популярність творчості великого Майстра, на сьогодні – це єдиний в світі музей, де зібрані булгаківські реліквії.

... Він присвячений «київському Булгакову». Булгаков провів в цьому будинку з 1906 по 1919 року – навчання в гімназії, університеті і трохи практики в якості лікаря. Як згадував письменник: Я прожив тут найщасливішу частину свого життя. Одночасно цей музей в особняку по Андріївському узвозу присвячений і родині письменника, і літературним «відображенням» його героїв в романі «Біла Гвардія». Як він створювався?

Рішення про створення літературно-меморіального музею Михайла Булгакова в Києві було офіційно прийнято ще в 1989 році. Але лише в 1993-му музей став приймати відвідувачів. Всього цей час шанувальниками творчості Булга-

Не було б у Києві музею великого письменника Булгакова ... якби не засновник і перший директор літературно-меморіального музею письменника Анатолій Петрович Кончаківський. Книголюб, бібліофіл, літературознавець, керівник музею Михайла Булгакова у Києві, Голова Київського клубу книголюбів «Субота у Бегемота»... Саме його колекція стала основою експозиції нинішнього музею. Наша газета зібрала в мережі спогади та роздуми на тему «Життя музею Булгакова». Читайте!

письменника Віктора Некрасова «Дом Турбиных». Саме так, за прізвиськом вигаданих булгаківських літературних

Івана Салія (1943–2020), в переддень дев'яностих років лідера Подільського району, який активно підтримував і осо-

чудової ідеї: Дмитро Шльонський, Вадим Скуратівський, Мирон Петровський.

Будинок Булгакова в Києві

Пам'ятник М.Булгакову біля будинку музею

героїв – сім'ї Турбінних, з тих пір і стали кияни називати Будинок №13. Сьогодні – це вже не просто будівля, це Будинок-легенда і, як стверджують співробітники музею, головний його експонат.

Меморіальну дошку тут встановлено лише в 1982 році, а в 1989–го Київським міськвиконкомом було прийнято рішення про створення музею. На час, коли

бисто брав участь навіть в суботниках.

...Старий будинок повністю змінився... Незважаючи на незліченні складнощі, нам вдалося в короткі терміни зробити наукову реставрацію будинку, зберігши все, що залишилося від булгаковських часів. Аж до фрагментів підлоги, паркету, дверних ручок, пічних кахлів, поручнів...

І тут треба назвати імена творчої плеяди, яка разом з Анатолієм Петровичем натхненно перетворила мрії в реальність. Це, зокрема, випускники КНУБА архітектори, киевознавець Дмитро Малаков та реставратор Ірина Малакова, талановитий мистецтвознавець і літератор, автор науково-художньої концепції експозиції музею Булгакова Кіра Пігоєва, чудовий музейний дизайнер, лауреат Державної премії Альберт Крижапольський, старший науковий співробітник (одна з творців легендарної екскурсії «Київ у житті та творчості Михайла Булгакова» Тетяна Рогозовська, нинішній директор музею Людмила Губіанурі, інші носії

Анатолій Кончаківський, перший директор музею Булгакова (у 1960-х збирав матеріали, які лягли в основу музейної колекції, зустрічався з першою та другою дружинами письменника, з людьми найближчого булгаківського оточення. Автор книг «Київ Михайла Булгакова» (у співавторстві з Дмитром Малаковим), «Бібліотека Михайла Булгакова», «Легенди та бульварщина Будинку Турбінних» et cetera):

«Музей принагідний тим, що знаходиться в будинку, де мій улюблений письменник провів роки дорослішання і становлення особистості. Мені хочеться приходити сюди, тому що тут – мої друзі, однодумці, які створили цей осередок, який наповнює живе життя, натхненне творчістю київського генія. Він завжди був чесний – у відносинах з людьми і в своїх творах. І говорив: «Чесного слова не повинна порушувати жодна людина, бо не можна буде жити на світі».

Кіра Пігоєва – автор унікальної, всевітньої відомої наукової концепції експозиції літературно-меморіального музею М.Булгакова:

– Зазвичай музей народжується з колекції, але оцінюючи колекцію, яка мені дісталася, я бачила, що в ній всього 47 одиниць, і вона «не тягне» на традиційний музей.

Протягом дуже короткого часу я надзвичайно швидко зробила концепцію, тому що відразу зрозуміла: головним експонатом буде Будинок – Діамант, експонат №1, «Будинок Булгакових – тире – Турбінних».

... За багато років копійчої роботи співробітників музею колекція виросла в десять разів, а експозиційний матеріал в двадцять і налічує сьогодні близько 2800 експонатів, з них близько 500 – оригінали. Поспілкувавшись із співробітниками музею, розумієш причини такого зростання: тут працюють фанати своєї справи. У колективі – 25 співробітників, професіоналів своєї справи, у кожного свої наукові теми, свої горизонти...

Підготовлено газетою

Це був такий радісний час – кінець 1980-х, вже відчувалися зрушення в житті, вже ось-ось настане 1991 рік. Ми сподівалися, що «заохпимо» пів-Києва, у нас буде Булгаківська стежка, екскурсії по місту, будинок на Кудрявській, будинок на Воздвиженській. Багато хто цю ідею не підтримував, більш того, навіть не весь будинок № 13 хотіли віддавати, а лише другий поверх, і дирекція музею Історії Києва ребила все, щоб нас відстояти.

Для нас дуже важливим є те, що Булгаков – киянин. Ми відразу підключили кілька тем: тему Києва – вічного міста, Єрусалима нашої землі, тему Андріївського узвозу – «самої київської вулиці». І тему цього будинку. Типово київська будова, два двори (один нижній), два і три поверхи, «ущелина» між будинками, описана в романі. І гострий кут, в який доля «загнала» Булгакова. Виявилось, що наша ідея все це вмщує.

Людмила Губіанурі, нинішній директор музею Булгакова:

– Я працюю в музеї 27 років. Коли прийшла сюди, побачила увесь процес його створення – від експозиції до роботи по вивченню матеріалів. Таким чином, несподівано набула нову професію, і вважаю, що це одна з найцікавіших і універсальних професій в світі. Вона дає можливість займатися абсолютно всім: є наукова робота, є дослідницька, є велика можливість займатися творчістю – від створення виставок до придумування, розробки та участі у проєктах.

У нас не буває відсутності відвідувачів, у нас сезон завжди – з багатьох причин. Нам часто кажуть: «Вам добре, у вас патрон – всевітньо відомий Булгаков, ви перебуваєте на Андріївському узвозі, до вас постійно приходять іноземці». Це так – і не зовсім так. Люди приходять не тільки тому, що вони люблять Булгакова, а тому, що чули, наскільки цікавий і незвичайний наш музей, який за 30 років став самодостатнім – як витвір мистецтва.

Чи не головним своїм завданням тут вважають те, щоб розповісти світові: Михайло Булгаков багато років жив і творив саме тут, в Києві, а не в Москві.

Хоча ще в 1970–80-ті роки квартира № 50 по Великій Садовій, 10 немов магнітом притягувала до себе величезну кількість москвичів і гостей міста. У цій квартирі письменник прожив три роки по приїзду з Києва.

Тетяна Рогозовська – булгакознавець, старший науковий співробітник Київського літературно-меморіального музею Михайла Булгакова. Відомий дослідник життя і творчості Віктора Некрасова.

Чим так притягує Булгаков читачів усього світу? Це загадка – напевно, дивом ... Одного разу на Міжнародних булгаківських читаннях виступала булгакознавець з Індії, єдина в країні, і сказала: «Важко уявити, що Булгакова читають буддисти, але коли я пояснюю своїм студентам, вони все розуміють». А канадський професор Колін Райт, автор першої монографії про Булгакова англійською, дивувався, як пояснити західноєвропейському читачеві, що таке «осетрина другої свіжості». І, тим не менш, за твердженням англійського філолога Лесли Мілн: «Сьогодні весь світ читає «Майстра».

... За багато років копійчої роботи співробітників музею колекція виросла в десять разів, а експозиційний матеріал в двадцять і налічує сьогодні близько 2800 експонатів, з них близько 500 – оригінали. Поспілкувавшись із співробітниками музею, розумієш причини такого зростання: тут працюють фанати своєї справи. У колективі – 25 співробітників, професіоналів своєї справи, у кожного свої наукові теми, свої горизонти...

М.О.Булгаков

кова велася дуже активна пошукова робота. І якби не величезний ентузіазм і самовіддача Анатолія Петровича Кончаківського, Кіри Миколаївни Пігоєвої-Лідер і багатьох інших любителів творчості Булгакова, напевно, ми ще довго не мали б можливості відвідати музей Булгакова. Так, наприклад, А.П. Кончаківський був особисто знайомий з першою дружиною Михайла Опанасовича – Тетяною Миколаївною Лаппа. Їй вдалося переконати Тетяну Миколаївну передати в експозицію музею справжні речі чоловіка. Також багато оригіналів було передано музею Кірою Миколаївною Пігоєвою-Лідер, батько якої листувався з сестрою М. Булгакова Наталією Афанасіївною.

Крім того, багато речей передали в музейні експозиції племінниці Михайла Булгакова, нащадки булгаківських друзів, меценатів.

... Протягом багатьох років будинок №13 на Андріївському узвозі нічим особливим не відрізнявся від сусідніх. Але в 1967 році в популярному тоді журналі «Новий мир» був опублікований нарис київського

збиралися розпочати ремонтні роботи, в комунальних квартирах будинку ще жили люди. Виникли складнощі з переселенням. Про стіни аварійного будинку говорили, що вони такі старі, що й меморіальної дошки не витримають. Цей державний труд взяла на себе Тамара Євгенівна Хоменко, тодішній директор (1982–2008) музею Історії Києва, до складу якого увійшов збудований булгаківський куточок. Дуже важливу роль зіграла і діяльна допомога

Кахельна під у будинку. 1918 р

уково-художньої концепції експозиції музею Булгакова Кіра Пігоєва, чудовий музейний дизайнер, лауреат Державної премії Альберт Крижапольський, старший науковий співробітник (одна з творців легендарної екскурсії «Київ у житті та творчості Михайла Булгакова» Тетяна Рогозовська, нинішній директор музею Людмила Губіанурі, інші носії

Жінки, яких кохав М.Булгаков

Андріївський узвоз, 13. Булгаківський куточок

На холмах киевских...

«А БЕЗ ЕВБАЗА КИЕВ НЕ ВОЗМОЖЕН...»

Сегодня «Архитектура и Будівництво» расскажет читателям – нынешним киевлянам и тем более будущим строителям о местности, расположенной недалеко от нашего КНУБА. Названия некоторых улиц, что находятся неподалеку университета киевляне знают, но и у приезжих они тоже «на слуху». Итак, **ЕВБАЗ**. Вспоминает Леонид Кривелев, тогдашний студент Инженерно-строительного института.

Источник киевского духа – Евбаз – на Галицкой площади в Киеве

Толкучий рынок носильных вещей

Продукты питания продавали по сходным ценам

...Нынешнее поколение не употребляет в своем лексиконе слово **Евбаз**. Многие даже и не слышали о таком. В самом деле, что оно означает? Ругань? Аббревиатуру какой-то базарной мафии? Сорт сирени? Старые киевляне, даже после сноса этого толкучего рынка и организации на его месте площади Победы, направляясь в универмаг, упорно ходили "на Евбаз". Потому что Евбаз был не просто крупнейшим киевским рынком, торговым «пупом» города, это был источник киевского духа, казалось, что Киев без него не возможен.

...Детство многих киевлян застало лишь осколки Евбазы. Именовались они – "Новый базар". Потом на месте "Нового" – появилась корпус завода "Трансигнал", кольцо скоростного трамвая и кооперативные гаражи, которые тянутся, как когда-то и рынок до самого Воздухофлотского моста.

Местность, где вначале стихийно возник рынок носильных вещей, переросший в могучий Евбаз, долгое время считалась глухой окраиной Киева.

Название Еврейский базар, или кратко Евбаз появилось в конце 1850-х годов, когда Александр II дал послабления евреям, разрешив им заниматься торговлей в Киеве, выделив для этого территорию на Галицкой площади.

Евбаз превратился в шумное многонациональное торжище. Чуть поодаль начиналось Житомирское шоссе, переименованное в 1855 году на Брест-Литовское. За Триумфальными воротами (здесь теперь Воздухофлотский мост) начинались частные хутора, загородные увеселительные заведения. По обеим сторонам дороги, задолго до появления корпусов Политехнического института и зоопарка существовали густые фруктовые сады. По шоссе в Киев прибывали гости, подвозились товары... Когда же на Евбаз пошла трамвай – они связали рынок почти со всем городом: линии шли по Бибиковскому бульвару (ныне – бульвар Шевченко), по Брест-Литовскому шоссе (проспект Победы), улицам Дмитровской, Бульварно-Кудрявской (Воровского), Марининско-Благовещенской (Саксаганского).

В 1870 году в Киев по новому мосту через Днепр пошел поезд. Вокзал тогда стоял в конце улицы Старовокзальной. В конце 1890-х гг. к Евбазу провели трамвайные линии. По ним побежали вагончики – сперва на конной тяге, затем на электрической. Проезжую часть примыкавших улиц замости-

от торговых точек здесь было освящено строительство православной Иоанно-Златоустовской церкви. Здание храма, освященного в 1871 году, долгое время было доминантой площади. Хотя основание его было каменно-кирпичным, стены уплотнили чугунными плитами. Храм быстро окрестили Железной церковью. (Кстати, располагалась церковь на месте нынешнего цирка.) Делалось подобное еще и вот по какой причине. Киевляне очень неохотно обживали низменные местности. Достаточно было хорошего ливня, чтобы с холмов в несколько минут тысячи тонн воды переместились именно туда, создав настоящий потоп. Таяние снегов создавало угрозу

существованию недвижимости и даже человеческим жизням. До создания водоотводного коллектора в конце 19 века еще было далеко, вот и укрепляли капитальные строения, как могли. Храм был разрушен в ходе социалистической "перedelки мира". Официальный приговор: "в связи с реконструкцией площади и удобного устройства на ней трамвайных путей". Так что церкви у нас разрушались не только из-за "отсутствия общины", но и потому что мешали трамваям.

ЛЕГЕНДУ ЕВБАЗА МНОГО

Их давно уже пора собрать в книгу. Здесь рождались и распространялись

Иоанно-Златоустовская (Железная) церковь. На ее месте теперь киевский цирк

1959 год. Подходит к концу строительство киевского цирка

новости и слухи, рынок манил к себе мошенников и грабителей, а в соседних кварталах располагались ночлежки, гостиницы и нелегальные публичные дома. Здесь сбывали ворованные вещи, орудовали наперсточники, а в «обжорном ряду» готовили и тут же продавали еду и выпивку – по любой цене. Старожилы вспоминали, что на Евбазе был даже Самогонный ряд. Располагался он в районе пересечения нынешних улиц Бульварно-Кудрявской (Воровского) и Дмитровской. Товар здесь, как и на всем рынке, разрешалось пробовать. И некоторые выпивки с одним «закусочным» огурцом, подхваченным тут же, с соседнего прилавка, умудрялись «напробовать» так, что в конце ряда натурально падали с ног.

Еще в 60-х годах 20-го века на площади Победы можно было найти последние осколки старого рынка. Они сохранились там, где сейчас стоит длинный жилой дом с магазином тканей и фурнитуры «Тканини світу» на первом этаже. Это был ряд магазинчиков, в которых рядом с ящиком гвоздей могли стоять сельдьяная бочка и лежать рулоны ситца и драпа. Пол был дощатый, засыпанный деревянной стружкой. Кто там был хоть раз, никогда не забудет особого запаха тех лавочек.

Рынок работал и во времена немецкой оккупации – для многих киевлян барачка Евбазы была единственным местом, где можно было добыть хоть какое-то продовольствие в обмен на вещи. Не раз Евбаз знал облавы оккупантов – здесь сгоняли в эшелоны молодежь на работу в Германию.

– Одним из знаковых мест Евбазы был «босаяцкий» гастроном – на первом этаже ныне снесенного 4-этажного дома на углу улиц Бульварно-Кудрявской (Воровского) и Дмитровской, – вспоминает автор. – Там все время резали женщинам сумки и крали кошечки. Впрочем, карманников на Евбазе хватало в каждой его точке. Есть непроверенная версия, что магазин так назывался по... фамилии директора, которая как раз и была – Босаяцкий. «Босаяцкий» гастроном просуществовал до середины 60-х. Потом Евбаз остался только в памяти города.

... ДО ВОЙНЫ ЕВБАЗ ПЛАНИРОВАЛИ СОХРАНИТЬ

В 1934 году столицей советской Украины стал Киев – и власти взялись за проектирование образцовой сто-

лицы республики. Функцию торговой площади первым Генпланом 1936 года планировали за Евбазом сохранить – возвести здание крытого рынка со всем необходимым оборудованием, холодильниками, рыбными бассейнами.

Привоз ликвидировать – вместо торговли с телег колхозникам предлагалось разместиться за прилавками внутри рынка. Также на площади должен был разместиться ряд универсальных магазинов – галантереи, обуви, одежды. А на месте нынешнего универмага «Украина» планировалось здание ресторана, бара и кафе.

Чтобы улучшить транспортную функцию площади, улицу Жилианскую предполагалось вывести

непосредственно на площадь – тогда еще не было участка улицы в сторону Борщаговки. Трамвайное движение планировалось отделить от автомобильного – ну чем не скоростной трамвай! На дальнюю перспективу предусматривался автомобильный тоннель от Галицкой площади к... мосту им. Евгении Бош – это практически на его месте в 1965 году открыли мост Метро. Проект тоннеля с площади Победы на Левый берег периодически «всплывает» уже не один год.

... Ликвидация Евбазы и генеральная реконструкция его окрестностей возбуждала во мне противоречивые чувства. С одной стороны, радовало, что наконец-то исчезли базарная клоака и

«Босаяцкий» гастроном на Евбазе

т р у щ о б ы . Вместо них появилась просторная площадь с великолепным торговым комплексом универмага «Украина», шикарным отелем «Лыбидь», современным кинотеатром. Прилегающие улицы неузнаваемо похорошели, расши-

рены и застроены современными многоэтажными домами. Сегодня к району бывшего Евбазы возвращается слава «торговой Мекки», влекущей к себе потребителей со всей Украины широким ассортиментом товаров и демократичными ценами. А с другой стороны, становилось грустно, оттого что ушла в небытие экзотика и неповторимость базарной атмосферы, невыразимая прелесть уютных двориков и скверов, в которых протекало мое беззаботное детство.

Реконструкция 1960-х годов сделала площадь во многом такой, какой мы видим ее сейчас. 5 ноября 1960 года открылся цирк... Но вот универмаг «Украина», который был призван во многом заменить Евбаз в части промышленных товаров, открылся только в 1966 году: фундамент «поплыл», ведь здесь грунты не для строительства, здесь – насыщенная влагой пойма р. Лыбеди, и все пришлось переделывать...

... Последний интересный проект реконструкции площади 2000-х годов – это упредить автомобили под землю, а всю площадь сделать пешеходной...

Леонид Кривелев,
выпускник КНУБА,
Давид Шимановский
("Еврейская Газета")

НАШ САЙТ В ИНТЕРНЕТИ: www.knuba.edu.ua, i_geraschenkova@voliacable.com

Засновник — Київський національний університет будівництва і архітектури
Свідоцтво про реєстрацію: КІ, № 137 від 20.12.1995 р.

Редакція може публікувати матеріали, не поділяючи точки зору автора.
Редакція лишає за собою право редагувати і скорочувати матеріали авторів.
Виготовлено Приватним підприємством «БІАЙДІ». вул. Новгородська, 1-51 м. Київ. 03151

Редактор Ірина Геращенко
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 03180, м. Київ, 180,
Повітрофлотський проспект, 31, кімн. 608, тел. 241-55-35